

Clarice Gargard

Hoe kunst kan helpen om onszelf te verstaan

De ene hobby is niet beter dan de andere”, zei minister Eric Wiebes een paar weken geleden in *Zomergasten*. Hij vond het niet de taak van de overheid om kunst te subsidiëren als ze dat voor loodgieters - wat volgens hem blijkbaar een hobby is - ook niet doet. Die boodschap was al duidelijk na alle bezuinigingen in de cultuursector.

Maar wat velen, zoals Wiebes, niet beseffen, is dat je kunst nodig hebt om de samenleving te begrijpen. En, zo leerde ik recent, soms ook jezelf.

Onlangs nam ik in Museum Voorlinden deel aan een *Art Based Learning*-sessie bij organisatie Leren Van Kunst. ‘ABL’ is een methode die docenten vaker gebruiken bij cultuureducatie. Door naar kunst te kijken, zou je creativiteit stimuleren en nieuwe inzichten opdoen. Iets wat elk mens wel eens kan gebruiken.

Het werkt als volgt: je formuleert een vraag en kiest een kunstwerk uit. Daar kijk je 25 minuten onafgebroken naar. In een notulenboek noteer je *observaties*. Daarna kijk je weer 25 minuten naar het kunstwerk maar schrijf je alleen *associaties* op. Jouw persoonlijke bevindingen zouden een antwoord moeten geven op je vraag. Het kunstwerk fungeert niet als een soort alwetend orakel dat de toekomst voorspelt, maar is eerder een hulp bij het ordenen van je gedachten.

Deze methode is gebaseerd op het idee dat educatie niet enkel bestaat uit het leren en onthouden van informatie, maar ook draait om persoonlijke ontwikkeling. Door het kijken naar kunst zet je de tijd stil en neem je de ruimte om op een ongedwongen manier na te denken over wat jou bezighoudt.

Kunst kijken zou je creativiteit stimuleren.
Iets wat elk mens wel eens kan gebruiken

Volgens de Britse schrijfster Jeanette Winterson transformeert kunst ons wanneer we die leren begrijpen; kunst „opent dimensies van de geest en het zelf die gewoonlijk platgedrukt worden onder de last van het leven”. Kunst is niet alleen ‘leuk’ om naar te kijken maar raakt, verrast of neemt je bij de hand terwijl je in je eigen psyche duikt.

Men zegt wel eens dat kunst het leven weerspiegelt, maar kunst is ook een reflectie van onszelf. Waarom staan bezoekers anders uren in de rij om een glimp op te vangen van portretten van ‘gewone mensen’, zoals Da Vinci’s *Mona Lisa* of Vermeers *Meisje met de Parel*?

Tijdens mijn ABL-sessie stelde ik mezelf de vraag of ik er goed aan deed een documentaire te maken en een boek te schrijven over mijn familiegeschiedenis. Het werk dat ik uitkoos om die vraag te beantwoorden was *Stage of Being* (2017) van Robert Zandvliet. Een onheilspellend en overweldigend schilderij van een groot grijs vlak met in het midden een lichtstrook met uitstulpingen aan de zijkant.

Het schilderij was aanvankelijk een duister werk waar ik boze en verdrietige gezichten in zag. Toen ik langer keek, veranderde de strook in het midden in een boom met takken als armen, die de gezichten in een omhelzing bij elkaar bracht. Een concreet antwoord op mijn vraag is het niet, maar ik voelde me merkwaardig genoeg wel gerustgesteld.

Onlangs gaf minister Sigrid Kaag een veelgeprezen Abel Herzberglezing waarin ze zei dat we elkaar zonder stilte niet kunnen verstaan, wat wel moet als we samen vooruit willen. Ik denk dat we moeten beginnen bij het verstaan van onszelf. En dat kunst ons kan helpen bij het opzoeken van de nodige stilte.